

FOLK OG LAND

Nr. 21 - 4. årg.

Lørdag 11. Juni 1955

Løssalg 50 øre

Arne Bang Andersen gir svar på tiltale!

Arne Bang Andersens første artikkel i «1ste Mai», gjengitt i nr. 20 av «Folk og Land», ble fulgt av et motinnlegg. Bang Andersen har i den anledning rykket ut med en ny artikkel. I denne heter det blant annet som tilsvaret mot de reiste innvendinger:

Da tyskerne overfalt oss i 1940, hevdet de at okkupasjonen av Norge var en handling som var framtvinget av nødvendigheten av å komme de allierte i forkjøpet. Personlig har jeg aldri trodd det dugg av dette hverken den gang, under okkupasjonen eller i etterkrigsårene, inntil jeg ved lesning av nyere historiske utredninger av forspillet til 9. april 1940 ble stillet overfor det for meg kalde og ubehagelige faktum at i denne sak hadde tyskerne snakket sant.

Under krigen fikk jeg en lite hyggelig behandling av tyskerne og har ingen som helst grunn til

å være nær noen særlig begeistring for dem. Men når det gjelder konstatering av historiske fakta, bør personlige sympatier og antipatier vike for kjensgjerninger.

De kjensgjerninger jeg bygger på er det materiale som den kjente historiker T. K. Derry la fram i sitt verk: Det britiske felttog i Norge 1940. Videre det materialet som den norske krigshistoriker, orlogskaptein E. A. Steen nylig la fram i sitt verk: Tysklands og vestmaktens planer og forberedelser for en Norgesaksjon. Dette verk er utgitt av Forsvarets krigshistoriske avdeling. Begge disse verk er utførlig anmeldt og omtalt i 1ste Mai.

Jeg tror neppe at man kan mistenke hverken Derry eller Steen for å lefle med tyskerne og gjenopplive «myter». Og jeg tror heller neppe at Krigshistorisk avdeling er interessert i mytedannelser, men at denne institusjon holder seg strengt til historiske fakta, enten de måtte være av behagelig eller ubehagelig art.

Jeg vil anbefale enhver å sette

seg inn i disse to verk og sammenholde dem med det Churchill skriver i sine krigserindringer om forspillet til 9. april og til Granskningskomiteens innstilling.

Da skulle jeg anta at vedkommende likesom jeg må gå til en omfattende revisjon av oppfatningen av de begivenheter som førte til 9. april.

Hvis det finnes noen som vil gå så grundig til verks at han vil studere de forskjellige lands krigshistoriske arkiver og deretter ser seg i stand til å motbevise de fakta som den britiske historiker Derry og den norske krigshistoriker Steen legger fram, skulle det glede meg meget. Jeg syns det var noen beske og ubehagelige ting å svelge. Og det bragte meg på tanken om det i grunnen var så lurt å slutte seg til A-pakten i stedet for å gå inn i en nordisk nøytralitetsblokk, som faktisk også var de planer regjeringen Gerhardsen syslet med i 1949, da forspillet til 9. april ikke var kjent i hele sin bredde, skriver Arne Bang Andersen i 1ste Mai.

NEI — ingen skattelettelse!

Statsskatten i år vil bli utlignet etter de samme satser som i fjor. I Stortinget er samtlige forslag om skattelettelse forkastet av Arbeider-

partiets og kommunistenes representanter. Mons Lid uttalte at departementet vil foreslå en lempning i skatten for skattytere med inntekter

fra 12 000 til omkring 30 000 kroner så snart det er forsvarlig. Men når skulle det bli med den nåværende finanspolitikk?

Me har ein opposisjon utan fres

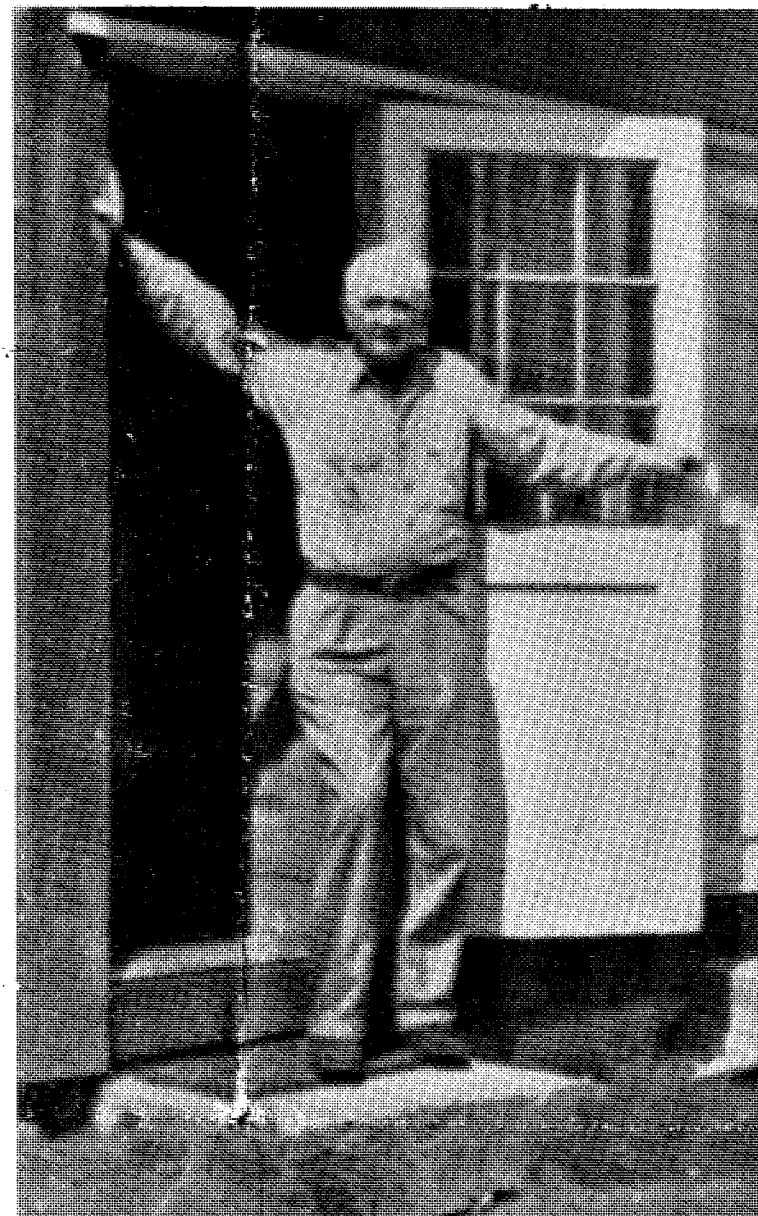
Eg har sagt det før, og eg tek det gjerne opp att: vi har

Hadde vi hatt opposisjonen frå tida for dei borgarlege

Hvem har

På innsteg hos Karl Holter

Som 30. juni har 70 års livserfaring bak sin panne

Hvem var norskdommens opphav i Karl Holters liv?

Det var hans far og Kleist Gedde.

— Og her ligger «Nattens Brød».

— Falkberget sendte meg den, men det var før krigen.

Boka har følgende dedikasjon:

«Min gamle høyt begavede venn KARL HOLTER i djup takknemlighet for din fremragende bok «Kleivdøler».

Din JOHAN FALKBERGET.

Jo, Orrelia er et skjønt sted. Med Buskerud landbrukskole rett i siktelinjen mot sydvest (stor årlig produksjon av agronomer). Dertil i ro og fred under solarglad: Nykirke! Mot syd: Eiker! Hvor Holters farfar, Caspar Georg Holter, fremragende predikant, var prest i 70-årene. Han hadde så gild prestegård at det ble brenget 110 kuer på båsen bare for å få brukt opp foret! Var naboprest til Jørgen Moe i Krødsherad. En bror av farfar Holter var samtidig bygdes distriktslege, det er etter ham Drammensmuseet har sine berømte Holtersamlinger. Stor arv det er for mannen av godfolk vera fødd. Iver Holter i Drammen var Karls oldefar, medlem av Norges første storting. Hans

Kjennemerket på virkelige politikere

Spørsmålet er sannelig ikke: Hvor står flertallet, for der vil også jeg stå.

Det er vrengebildet av flertallsstyre.

Spørsmålet gjelder hva som for meg er rett, — for der skal jeg søke å bringe flertallet til å stå. Politikere av den rette malm går ikke til noe flertall, men flertallet kommer til dem. Først da blir de virkelige politikere.

Fridtjof Nansen.

Heime og ute

— Trondheim: Det arbeides for en raskere utvidelse av NTH.

— President Ibanez, Chile, har utnevnt ny utenriksminister.

— nemlig den norskættede Kaare Olsen.

— Hans far var fra Lyngør.

— Tyskland minnes på tallrike møter de tapte områder i øst.

— 52 000 italienske lærere er gått til streik.

— Ib Schönberg ligger alvorlig sjuk. Har gått ned 37 kilo.

— Det er satt generelt forbud mot saltvannsfiske på søndager.

— 40 såkalte Hitler-generaler blir med i den nye tyske hær.

— Så blir det ihvertfall orden

Me har ein opposisjon utan fres

Eg har sagt det før, og eg tek det gjerne opp att: vi har mykje å takke for av sosiale nyvinningar. Det er gjort over lag mykje for å tryggja menigmann. Vi har barnetrygd, sjuketrygd, arbeidsløyse-trygd, alderstrygd. Vi får det att i skattane, det er sant, men så lenge det går til å frigjera mennesket for ank, anken for naud i hjelpelaus tilstand, da er det lett å betala. Verre er det å sjå vettet i dei uhorvelege militærbudsjetta. Vi er ikkje spurt om det, og vi kunne kanskje ikkje ha synt annan utveg. Men vanvitet er ikkje meir vitugt for det. Det er, objektivt sett, eit meiningslaust spill av krefter og menneskekraft. — Dette er det vi alle meiner under skiftande mening elles om militær og forsvar. Og sikkert er det, — hadde ikkje dei som har brukt å protestere og kritisere og vera på vakt mot antisosiale utskelingar, site med regjeringsmakta, hadde det aldri i livet gått med på eit milliardbudsjett som vi ikkje ser ende på. For har vi fyrst fått fanden på nakken, kan vi lite på vi får bera han fram. —

Hadde vi hatt opposisjonen frå tida for dei borgarlege riksstyre, ville vi hatt streiker og protestmøte, demonstrasjonstog og heile landet på ende. Det er det fårlege ved stoda i dag at alt blir slukt. Vi har berre ein borgarleg opposisjon, og den er det ikkje fres i.

Olav Gullvåg

Aldri mer noe så tarvelig

Eksportør og hobbybonde Johan H. Hessen, Alesund, spør i et brev til Sandnes og Jærens Avis: Men hvem var direktør på Bredtvedt kvinnefengsel den tid fru Alvilde Fiane opplevde de middelalderske forhold der?

Bladet svarer at det ikke var frk. Parm. Nei, det var nok selveste Aaslaug Aasland!

Redaktør Fanebust avslutter med følgende:

Hvem har ansvaret for at kostnaden med rettsoppjøret ikke er fremlagt?

Behandlingen av fru Alvilde Fiane bør en gang for alle ha lært oss hvilket lavmål av moral og menneskelighet vi aldri burde ha fornedret oss til og aldri mer bør fornedre oss til i krig eller fred i kongeriket Norge. Finnes det en må noen som mener noe annet, så send oss vennligst Deres fulle navn og adresse, helst med foto, takk.

Prisavtalene.

Vedtaket av 2. oktober 1947 slo fast:

At jordbrukets økonomi måtte styrkes.

At produksjonsøkningen skulle brukes til styrking av jordbrukets økonomi.

At jordbrukets lønninger og lønnsevne ikke skulle forverres i forhold til andre næringer.

At jordbruket skulle sikres avsetninger for sine produkter.

Om det gikk smått, så gikk det da også den riktige veien framover til 1949/50. Forskjellen mellom jordbrukets lønnsevne og timelønningene i industrien minket fra kr. 1.60 pr. time til kr. 1.42. Siden ble kløften større år for år til

den nå er kommet opp i 2.18 pr. time.

— Nye avtaler fulgte 1950, 1952 og 1954. I en samlet sum er å si at dersom jordbruket i denne tid virkelig hadde høstet forleden av bruttoproduksjonsøkningen og rasjonaliseringen, måtte kjøpeevnen i dag ha ligget på kr. 2.64.

Amot i Modum, 4. juni 1955.

Karl Holter kostet under krigen opp hus i Orrelia, for ham et ønskested på jorden. Her bur han, som det sømmer seg en dikter, høgt mellom grantopper og lysende bjørketrær, men dessverre også med adskillige heftelser på sin bolig.

Sømmer seg? Hva skal en nasjonal dikter i etterkrigstidens Norge gjøre da? Liksom på trass fortsetter han å bu i heimen han ville sikre seg og sine for alderdommen. Midt inne i et sant orkester av måltrost og solsvart, bokfink, hagesangere, meiser og fluesnappere. Snakk om levende instrumenter. Ny duftende hegg smyger seg forelsket rundt knattene. Med gammel orreleik få meter unda. Derav navnet Orrelia. Her har han, den store blomsterelsker, også kirsebær i blomst, myrth og løytnantshjerter under kjellermuren, slyngroser og caprifolium rundt novet.

— Se der har vi meisene mine på nært hold, sier Holter glad. Vet du hva en meisefamilie er god for? 165 kilo insekter pr. år. I sesongtiden 1 liter om dagen! En usannsynlig flid. At det blir tid til å synge går over all forstand.

Inne i sin koselige stue har Karl Holter det som det sømmer seg en kunstner.

Foran sin daglige sess et staffeli med et ferskt lerret. Veggene fulle av sterke fargerike og stemningsfulle naturinntrykk. Holters pensel har han meget å fryde seg over, gjerne en holme i Kragerøhavet, eller en rød liten stue i det grønne. Sol over landskapet.

Jegeren Karl Holter har sitt. Mot nord i synsrande Holleia, med hele sin jakt- og eventyrverden. Mot vest blånende åser av Sigdal og Eggedal. Da kommer som perler på en snor minner om lykkelige dager i skog og mark — med hund og gevær — sammen med foreldrenes beste og ungdomstidens uforlignelige lærer og jaktkamerat Kleist

Gedde, han i «Landmandsposten». Gedde eide Reistad gård i mitre Sigdal og hadde en uforlignelig jakthytte der.

— Inne i peisstua (ordentlig peisstue på 6 x 8!) har Holter sine våpen og jakttrofeer, pluss en mektig isbjørnfell som han personlig har nedlagt på et uhyre isflak utenfor Troms, ihvertfall etter den 6. jolterten.

Mennesket Karl Holter er fattig og rik i den vidunderligste blanding. Vårt overnasjonale forlag, GG-forlaget, Griegs Gyldendal, selger ikke lenger hans populære bøker.

— Jordisk mynt blir det derfor lite av, sier mennesket Holter.

Så meget rikere selskap har han i de fire uomtvistelig store som dekker hans daglige bord, Goethe, Selma Lagerlöf, Hamsun og historikeren P. A. Munch. Hva er som Faust, Gøsta Berlings saga, en Hamsunsk Nordlandsroman, og ett eller annet av Munchs historiebinder? Vinjes Ferdaminne hører med, innen den allernærmeste radius.

— Hvilke skriftlige ting har gjort mest inntrykk på deg etter krigen?

— Uten sammenligning «Regnbuen» av Marie Hamsun og «På gjengrodde stier». Dernest giftfabrikant Berggravs «Folkedommen over NS». Du sa inntrykk! Det gjorde inntrykk på meg at bispen ga det norske folk et giftbeger å drikke. Av lettere ting? «Røde orm» var en kvikk bok, likeledes A. H. Rasmussens «Tatt av havet».

Store tall

Skinnbrevet er solgt i over 10 000 eksemplarer. Likeledes Kleivdøler i 10 000 ekspl. og I Veideskog i over 10 000 ekspl. Ishavsfolk har vært oppført på ca. 400 teatre!

begrengtes 110 kuer på båsen bare for å få brukt opp foret! Var naboprest til Jørgen Moe i Krødsherad. En bror av farfar Holter var samtidig bygdes distriktslege, det er etter ham Drammensmuseet har sine berømte Holtersamlinger. Stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd. Iver Holter i Drammen var Karls oldefar, medlem av Norges første storting. Hans bestefar igjen kom fra Store Hvam, Nes på Romerike, hvor Martin Døsen og Akershus fylkes landbruksskole i dag har sine høysetes-stolper.

På dette tidspunkt tok vi fram dagens avis, nr. 20 av «Folk og Land». Karl Holter grep den med begjærighet og leste straks og uten stopp Arne Bang Andersens vurdering av vår bortødslede nøytralitet.

— SELVFØLGELIG! sa Karl Holter. Ferdig med det.

— For å skifte på kosten, skal vi så i neste nummer ta dine to virkningsfulle dikt «Storkorset» og «Til bispen».

— Ikke akkurat i første nummer, men kom bare med dem så snart det passer!

— Kan vi spørre deg om ditt lykkeligste øyeblikk i livet?

— Det var den årle morgenstund da jeg sammen med flere fengsels-venner en vilter vårdag sist i mai 1945, ble kjørt over Tordenskjolds plass på vei til opprydning et sted ute på Drammensveien. Akkurat på Tordenskjolds plass hendte det. Jeg hilste til Akershus i morgenglans. Jerntungt åk og ansvar var lesset av mine skuldre. Vi kom fra celle med 5 mann oppå hverandre, det slo meg at så lykkelig hadde jeg aldri vært noen gang. Kom fra galskap og ut i Guds frie natur, det var salighet alt sammen!

— Men din bitreste skuffelse da —?

— At Ola Nordmann våren 1945 mista hue. En så det best da ledende jurister uten blussel var med å bryte både grunnloven og folkeretten. Enkelte ble belønnet med høye ordener. Bakteppet var for meg Bjørnsons og Nansens kamp for verdig opptreden i mellom nasjonene, og selvfølgelig da også innen vårt eget folk. Ingen er mer interessert i at mellomfolkelige avtaler respekteres enn små land. Den eneste redning vi har.

— Forts. side 4

— Hans far var fra Lyngør. — Tyskland minnes på tallrike møter de tapte områder i øst. — 52 000 italienske lærere er gått til streik. — Ib Schönberg ligger alvorlig sjuk. Har gått ned 37 kilo. — Det er satt generelt forbud mot saltvannsfiske på søndager. — 40 såkalte Hitler-generaler blir med i den nye tyske hær. — Så blir det ihvertfall orden i sakene. — Hittil har 180 000 mann meldt seg frivillig.

— Men det synes å bli mangel på kompanisiefer.

— Befolkningen i USA har nådd 165-millionerstreken.

— Det skiedde kl. 12,51,51 fredag den 27. mai.

— En kunne avlese det på en «befolkningsklokke» med elektrisk registrering på basis av statistisk materiale.

— Saksvik har satt ny norsk rekord på 5000 m med 14.16.

— Oslo mangler 200 drosjesjåfører.

— Følgen er at 90 bildrosjer står.

— Stort badeanlegg bygges på Frogner i Oslo.

— Overtrette kvinner er et problem i alle land.

— Ny lysende filmstjerne: Giulietta Masina, Italia.

— 325 nord-norske lærerposter er lyst ledige.

— Idrettsforbundet har holdt landsmøte på Hankø.

— Halvparten av idrettslagene kunne sløyfes, ble det sagt.

— Hva kreves for å holde idretten gående på landsbygda?

— «En må være tivolidirektør», var svaret.

— Oslo har fått fire nye overlærere. Det er:

Elisa Øgrei ved Sagene skole, Sigmund Bondeson, Prinsdal, Sigmund Wigant, Arvoll, Hjalmar Nordli, Bjøisen.

— «Vi trenger en sterk mann,» heter det i vesttysk gallup.

— 14 pst. ville på nytt gi Hitler sin stemme.

— En turistforening er stiftet for Solør og Odal.

— Finnskogene vil effektivt bli åpnet for turistene.

Hvem har ansvaret for at Norge er blitt narret med i stormaktspolitikken?

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

For 50 år siden

— som idag?

Det sles så ofte at vår tid er syk, livsverdiene vakler, ungdommen taper moralsk holdning.

Dette er ordrett gjengitt etter en Fridtjof Nansen-tale år 1902.

Han fortsatte:

Det er en vanskelig tid vi har levd i og lever i. På den ene side de store fysiske og materielle fremskritt, med det rastløse, feberaktige jag fremover, alltid fremover, som på en veddeløpsbane — Dette er kommet over oss som julekvelden på kjerringa, li-vet har ikke nådd å skape de nødvendige former for til-lempling, og det blir et liv over evne. Ingen tid mere til å leve livet, til å se seg om, til å pløye dypere. Den gjør sjelen flat, skaper maskiner og ikke mennesker. I vår tid går ikke profetene i ørkenen, verden ville løpe fra dem. I det moderne amerikanske

samfunn får en en uhyggelig beklemmende følelse av denne overutvikling — Er dette fremtidens land, så skjebnen fri oss fra det!

En farlig tid for de unge, de finner ikke form og innhold, farten er for stor.

Dette var Nansens analyse for 50 år siden.

Hva skal så vi si som lever i dag?

Forklaringen tør være at bølgeslagene på tidens hav ofte fortøner seg noenlunde likt — målt etter samtidens vurdering.

Den annen verdenskrig

sluttet for 10 år siden. Kunne det ikke da være tid til mer sol blant menneskene? Mer av det kristne evangelium, ikke i tomme ord, men i praksis.

FIN ATTEST

I en omtale av det påtenkte, politiske opposisjonsparti skriver bestyrer Arne Bang-Andersen:

I det hele tatt vil jeg yte «1ste Mai» min uforbeholdne anerkjennelse, fordi den ikke en, men gjentagne ganger har gitt meg spalteplass når jeg har hevdet synspunkter som har vært stikk i strid med de avisens forfekter. Om landets øvrige arbeiderparti-aviser hadde fulgt samme praksis og ikke drevet på med en bevisst fortøstestaktikk overfor meninger som ikke har passet dem, er det meget mulig at en ny partidannelse ikke hadde funnet sted. Jeg ser det nemlig slik at de menn som står bak dannelsen av det nye parti, har hatt en

ÅND og BOKSTAV

Det nye testamente, nærmere bestemt Johannesevangeliet, rommer blant sine mange inspirerende fynd-sprog ett ord som i en sum samler i seg kvintessensen ved all religion på et lavere plan, samtidig som motsetningen ved religion på det høyeste trinn blir kort og klart definert. Ordet er velkjent: Det er ånden som gjør levende, kjøttet gagnar intet. Den store jødekristne teolog og religionsfilosof Paulus gjengir denne åndshistoriens kategoriske og inappellable kjennelse, som erklærer materialismen for død og maktesløs å være på en måte som både begrenser og setter i relieff Johannesevangeliets maktfulle fynd-sprog. I sitt annet brev til de kristne i den greske byen Korinth sier denne store ide-historiske tenker: Bokstaven ihjelslår, men ånden gjør levende.

Mellom venner

— Blomstringstiden er begynt. Er det ikke herlig?

— Barn trener fred som blomsten trenger sol. Bare det skulle være nok til å bannlyse all krig.

— Vi tar hatten av for havforskeren Alv Dannevig, som også viser levende interesse for innlandsfisken. Sammen med fylkesagronom Jens Dale driver han nå med gødsling av et fiskevann under Askeland i Mykland. Det er for å fremme vegetasjonen. Forsøkene skal drives helt vitenskapelig, med målinger av fiskens vekt.

— 750 000 slags insekter er kartlagt. Omkring 4000 nye oppdages hvert år. Men hittil kjenner vi bare ett insekt, b i e n, som greier å fremstille honning i sli-

Men dette ord må sees under evighetens synsvinkel og historiske perspektiv. Deri har det sin begrenning. Ikke all ånd levendegjør i den åndenes veddekamp som foregår i verden og som symbolsk avbildes som et kreftenes parallelogram. I dette må vi regne med negative størrelser, destruktive åndsmakter. Historien vet å fortelle om slike nedbrytende åndskrefter, og det er ikke sjelden divergens i vurderingen av dem. Som en alminnelig regel tør anvendes det gamle ord at på fruktene skal treet kjennes. — Når det gjaldt NS-programmet ble forskjellen i syn så stor at det førte til at majoriteten dømte ca. 100 000 tilhengere av bevegelsen som landsforrædere, enda programmet er en høysang til Norges pris og tok sikte på å bekjempe skadelige tendenser.

Destruktive mål, det være seg ved — gjennom politikken og propaganda å latterliggjøre religion og moral, forsvar og enhver art patriotisme, og mest mulig tilsvine alle positive synspunkter og normer for ungdommens oppdragelse i skole og hjem.

Mot denne organiserte og planmessige ødeleggelse av de prinsipper Norges eksistens som rike og folk var tuftet på, var det NS som ropte til vakt på murene. De 4 høyesterettsdommere som eraktet i 1945 at dette ikke kunne karakteriseres som landssvik, de kjente det gamle ord om at bokstaven ihjelslår, men at ånden levendegjør.

Derfor heter det også: Vidsdommen blir rettfærdiggjort av sine værker.

grunnlovsstridige anordninger dekreterte han blant andet: Jus er ikke logikk alltid.

100 000 nordmenn som kjente sin tid og ville det gode, har fått føle på kroppen at jus ikke er logikk.

På tiltalebenken skulle jo de sittede som bevisst kjempet mot det de kalte en gammel klisje, nemlig Norges grunnlov av 1814.

Ved en skjebnens ironi, det er et subliment paradoks, kom de hjem og holdt dom over det mindretall som sto vakt om Norges rett og muret med sverd ved lend, idet det er kjente at de evige livslover ikke ustraffet kan bli satt ut av kraft. For bokstaven ihjelslår, ånden levendegjør.

Hans Egede Nissen.

Smilende brudepar i «Folk og Land»

Brudebilder lyser opp i bladet omtrent som junifriske bjørketrær ute i naturen. Her har vi sameparet Nils M. Skaun og hans elskede Ellen Bongo. Bryllupet sto hos baker Pedersen på Elvebakken. Men vi må få flere. La det bli skikk og bruk at nygifte sender oss sitt brudebilde. «Folk og Land» må være avis for hele familien.

Konfrontasjon

En politikers verste fiende er hans gamle taler, sier et gammelt ord.

I en brosjyre som Tranmæl var med om å lage til valget i 1918, heter det blant annet: «Venstre gjør Norge til et befestet fattighus». Og så fortalte Tranmæl & co. med redsel og avsky:

«Under 6 års venstrestyre er det lagt uhørte militærbyrder på det norske folks skuldrer. Det er ført en militærpolitikk som ikke kan betegnes annen-

Så følger senere en spesifisert oppgave over militærbevilgningene fra 1913 og til 1919 — altså under forrige verdenskrig, da landets nøytralitet skulle forsvares — og kunne forsvares. Konklusjonen er den forferdelige at det i løpet av seks år — innbefattet en verdenskrig — var bevilget i alt 444 millioner kroner til militære foranstaltninger. «Og på et eneste år — 1917 — har flertallet i Stortinget bevilget mer enn

«Det er stengt, mine herrer»

Brødrene Goncourt, det berømte franske forfatterpar, deltok den 7 april 1869 i en stor middag, hvor det blant gjestene var representanter for så godt som alle grenser av kunet og vitenskap. Konversasjonen kom til å dreie seg om vitenskapens fremtid, og man spådde at menneskene om hundre år, takket være den kjemiske og fysiske vitenskap, ville vite hvordan atomet var bygget opp og bli i stand til etter for-godtbefinnende å tenne og slukke solen som om den var en lampe.

Et par dristige vitenskapsmenn forutsa også at mennesket ved fysiologiens og biologiens hjelp ville bli i stand til å kappes med Gud om å skape nytt liv.

Da brødrene kom hjem, skrev de ned disse fremtidsver i sine dagbøker og tilføyde: «Mot alt dette gjorde vi ingen invendinger, men vi hadde en følelse av at når den tid kommer i vitenskapen, så vil Vårherre med sitt lange, hvite skjegg stige ned til jorden, svinge med nøkkelknippet og si til menneskeheten på samme måte som de sier i restauranten: «Stengt, mine herrer!»

Flere vitner i Amanda Brun-saken har bare kunnet tidfeste ting med at «det var før polet åpnet», og «det var i politia en gang», eller «det var etter at polet var stengt». For enkelte andre av de som vanker på havna, gjelder tidsbetegnelsen bare dag eller natt.

SNORRE-bautaen

Vær vennlig å la «Folk og Land» få låne et bilde av Snorre-bautaen som av gale mennesker ble revet ned i

Bare ved sitt avskrekkende eksempel kan en eldre generasjon noensinne øve gavnlig innflytelse på den yngre.

Sigurd Hoel.

Krev redelighet

og ærlig spill av dine medmennesker, men krev det først og fremst av deg selv.

Fra Forbundet

Jeg vil atter en gang appellere til medlemmer som står til rest med kontingent om å betale denne da vi nå står

Tingertallet på "Folk og Land" kan dobles i en fei

hvis abonnentene selv vil det

Hvorfor ikke gå mer aktivt til verks? A si at man vil en ting — Jo, det faller lett! Men å gjøre det? «Folk og

Land» har fått en meget solid abonnementsstokk å bygge på, men det gjedder å komme videre. Hvorfor ikke

ta skrittet med en gang? Vi foreslår at hver abonnent samler seg til en aldri så liten dyst og skaffer en ny be-

talende leser! Her er minst 60 000 som ønsker seg bladet. Det er utelukkende treghetsmomentet som hefter. Oppgaven betyr et våronnarbeide av rang, langt mer effektivt enn en pengelnsamling.

Får vi de lesere som «Folk og Land» med rette tilkommer, vil bladet lett og smertefritt bli til langt større nytte — enn det allerede er — i dagliglivets kamp mot bakstrev og utforkjøring i kulturliv og

samfunnsniv og først og fremst vil det bli mer slagkraftig i det kommende oppgjør som hele landets fremtid på mange måter er avhengig av.

Annelise Parow

TANNINNETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

TJENESTE LEDIG.

Forsøk en annonse i

«Folk og Land».

INNSAMLING AV NORSK ÆRESGAVE TIL KARL HOLTER

Kunstneren Karl Holter er 70 år nå på forsommeren, og det er et alment ønske hos hans utallige beundrere og mange venner at det i den anledning må overrekkes ham en norsk æresgave.

Kjempen Karl Holter blir 70 år!

Et telegram som vi engang så gir oss en tanke, vi omskriver teksten en smule, da passer det helt fortreffelig til Karl Holters fødselsdag:

Ein Wunder begibt sich
Ein Jüngling wird siebzig.

Vi lar tankene gå tilbake i tiden og fram for vårt indre blikk kommer minnene dryssende. Det er minner om den mangesidige kunstner Karl Holter, snart skuespiller, snart forfatter, snart kunstmaler. En personlighet som spiller på

alle strenger hos tilhørerne. Alle husker vi ham, hver gang på høyden, snart i en beretning så urkomisk at den løsner braklatteren, snart så ømt og beveget at selv sterke menn ikke kan holde tilbake fuktighet i øyekroken.

Hvem husker ikke for resten av livet Karl Holter som Terje Vigen, som Ørnulf, Isak Sellanraa, som Beisar'n, — det er hundreder av levende roller som dukker opp i erindringer, la oss samle dem alle sammen i minnet og i gjerning vise vår takknemlighet.

HER ER BARE 14 DAGER Å GJØRE PÅ.

Derfor må der handles! hvis vi skal komme i land på heiderlig vis. La æresgaven bli slik at den også blir gaverne til ære!

Innsamlingen er tiltrådt av:

Sjur Fuhr. Frode Halle. Tore Hamsun. Egil Hoel. Hans Georg Holter. Hans S. Jacobsen. David Monrad-Johansen. Trygve Woxen-Johansen Einar Lothe. Otto C. Olsen. Peter Ovestad. Vilhelm Rasmussen. Truls Rishovd. Ellev Trahaug. Albert Wiesener.

De som vil være med på æresgaven bes sende sitt bidrag — stort eller lite — så snart som mulig til Egil Hoel, Ekebergv. 19, Oslo, eller til bankgiro 821/163.

Adenauer invitert til offisielt Moskvabesøk

Forslag om full diplomatisk forbindelse og normalisering

Den sovjet-russiske regjering har formelt invitert for-

Heime

Hobbybok av rang

Vi skaffer omgående det vakre lille hefte «Nu broderer vi litt», inneholdende ukjente sting, ved Tante Dora. Pris kr. 3.— fritt tilsendt. Brodering skaper hvile i sinnet og skjønnhet i hjemmet.

Er hermed så fri, og segjer frå at eg har værelse og leiga burt. Utan pensjon kr. 4.50 pr. mann pr. dygn. Anledning til fiske.

Kokekar m. m. på staden. Fyresdal, 1/6 1955.

Einar Moghus.

Hallo Oslo!

Hvem skal våre lesere henvende seg til når det gjelder reparasjon av radioapparat?

VI HAPER et eller annet firma i bransjen vil haste med sin annonse til Folk og Land.

Skogeiere

Bygg skogsveier og utnytt skogens virke.

Anskaff «Pionjær» fjellborrmaskin.

Om ønskes kan betalingen deles.

H. SNAPRUD & CO.

KONGSBERG

MASKINER - REDSKAPER

Tlf. 885 - 248.

Hjelpeorganisasjonen
for frontkjempere

Sekretariatet

Bo 1407, Oslo, Postgiro 180 70

R. Gjessing

Urmaker

Drammen

Tlf. 25 07

“Hjelpekomiteen av 1955”

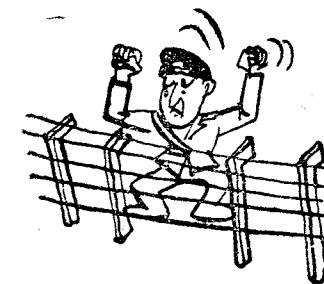
har fått ny adresse: Møllergt. 43, I, Oslo. Telefon 41 64 62. Postgiroen har samme nr.: 500 134. Henvendelser bes rettet til den nye adressen.

Kom.s sekr.

FOLK og LAND

søker unge og våkne kontakter i bygd og by. Like meget søker vi de eldres rike erfaring. La oss alle være med å bygge med bot som duger.

“EVENTYRET OM SOLBRIS”

Noen innbundne eksemplarer av denne muntre bok om den eventyrlige flukten fra Norge til Argentina, er ennå å få kjøpt hos

SVERRE JACOBSEN - IIseng

Prisen er kr. 13.00. Portofritt ved forskudd

ANE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 · 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros.

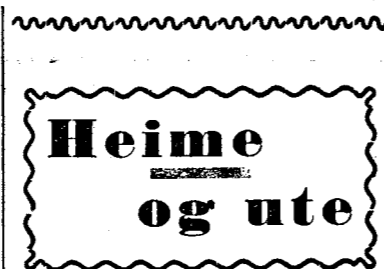
offisielt Moskva-besøk

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Forslag om full diplomatisk forbindelse og normalisering

Den sovjet-russiske regjering har formelt invitert forbundskansler Konrad Adenauer til å besøke Moskva. Invitasjonen ble fremført i en note som den sovjet-russiske ambassadør i Paris overleverte den vest-tyske ambassadør i den franske hovedstad. I noten heter det at Sovjet-Samveldet håper at den i den aller nærmeste fremtid kan få se Adenauer i Moskva for gjennom vennskapelige konferanser å drøfte mulighetene for ordinære diplomatiske forbindelser mellom de to land. Notene understreker også at myndighetene i Sovjet-Samveldet er meget interessert i å slutte gjensidige handelsavtaler med Vest-Tyskland.

LØSSALGET av "Folk og Land" i Majorstu-stroket og Homannsbyen Gå til ELIMA Tobakks- forretning, Ole Vigsst. 12

Forts. fra side 1

— Kiel: Storamiral Raeder er foreslått som æresborger av Kiel.
— Utrolig men sant: 600 000 turister skal i år krysse Atlanten med fly.

— SAS har nå 52 turer pr. uke mellom USA og Europa.

— Velgerne må først spørres, hvis radikale venstre skal med i regjeringen, hevder den tidligere danske statsminister Erik Erikson.

— Vet du at vannstoffbomben er 2000 ganger så djevelsk som Nagasaki-bomben?

Vest-tyske skolebarn har på et rundspørsmål om hvilken tysker de holdt for å være den største, gitt flest stemmer til:

1. Bismarck
2. Keiser Wilhelm
3. Adolf Hitler.
4. Adenauer.

Ingen er utlært før han har lært å tala.

Arne Garborg.

Vi skaffer omgående det vakre lille hefte «Nu broderer vi litt», inneholdende ukjente stinger, ved Tante Dora. Pris kr. 3.— fritt tilsendt. Brodering skaper hvile i sinnet og skjønnhet i hjemmet.

Folk og Lands eksp.

Det er vel fint!

Selv med den minste annonse bringer vi deg i kontakt med et stort og kjøpedyktig publikum.

FOLK OG LAND

Det gjelder din ære

Slå ring om «Folk og Land», det eneste organ i Norge som søker å ivareta dine interesser. «Folk og Land» er et blad for frie velgere.

Våre annonsespalter

er din spesielle medarbeider — når som helst du selv ønsker det.

«Folk og Land».

Sekretariatet
Bo 1407, Oslo, Postg. 180 70

R. Gjessing

Urmaker
Drammen
Tlf. 25 07

MJØNVALD KAFE

Brandbu, Hadeland
anbefales

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Stensilering - avskrivning

- oversettelse.

Spesialitet: Tysk.

Sekretær-Service

Teatergt. 8 - Tlf. 33 20 01

SOVER DU?

Da gjelder det å støtte alle andre aviser — bare ikke Folk og Land.

ARNE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 - 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros. Vår spesialitet er nysaltet torskefilet, leveres i ca. 45 kilos kasser. Kan også leveres til private med tillegg av omsetningsavgift.

— EGET KJØLE- OG DYPPRYSNINGSANLEGG —

Dører, vinduer og trapper

Innredning for kjøkken, kontor og butikker.
Innhent tilbud fra

H. CHRISTIANSENS SNEKKERIFABRIKK,
Holtv. 15, Kongsvinger, telf. 4270.

Malerarbeide utføres

LUDVIG STENSVOLDS MALERFORRETNING,
telf. 29 936, Trondheim

Kjøp og salg av trelast

ERLING OKKENHAUG

trelastagentur, Trondheim.

Telf. 20 884.

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

I Neuberggt. 15 - Oslo

hvis du vil stå på en god fot

Selg bedre!

Averter i Folk og Land! Det er ikke noe å spekulere på lenger.

Sendes i lukket konvolutt.

TIL "FOLK og LAND"s OFFENSIV-ARKIV AV 7. JUNI 1955

Kierschowsgt. 5. Eller postboks 3214, Oslo.

Jeg har gjort min plikt, hermed en ny abonnent på vårt blad.

Send «Folk og Land» til:

Postadressen er:

Jeg har mottatt betaling for tiden 30. juni—30. desember med kr. 10.— eller med tillegg for lukket sending kr. 15.—, eller for tiden 30. juni 1955 til 30. juni 1956 med kr. 20.— — eller med tillegg for lukket sending kr. 30.— (stryk det som ikke passer). Jeg påtar meg å ordne innbetalingen med postanvisning, sjekk, pengebrev, eller med giroblankett til nr. 16450.

Vennlig hilsen:

Min adresse:

Til påføring av oss.

Dette dokument innkommet som nr.

Dato:

Løssalget i Oslo

Lesere av Folk og Land må ikke stå oppradd under besøk i hovedstaden. Vi har etter måten en utmerket ordning med utsalg

midt i centrum

I stedetfor å la uvillige kiosker gjemme vekk bladet, eller lyve at det er utsolgt, er det bare å stikke innom

Helge Johannesens Tobakksforretning i Teatergaten nr. 6

3—4 min. fra Bøndernes Hus — og halvveis til Deichmanske Bibliotek.

FOLK OG LAND

Karl Holter

Forts. fra side 1

Fra hine hårde dager da Karl Holter med sitt liv som inn- sats var med og verget Europas grenser mot øst.

Norge sto i hele verdens vurde- ring på et høyt plan. Inntil vi ramla ned igjen, takket være våre jurister og politikere.

— Ditt fremtidshåp, kort sagt, hva er det?

— Ganske enkelt at menne- skene både heime og ute må vokse seg ut av slyngelalderen. I gamle Norge var det slik at «mann var manns gaman», måt- te det etter bli slik

Utdannet seg ved Kunst- og Håndv.sk. Oslo 1902—05, Kunst- akad. Bryssel 1905—06, Zahrt- manns malersk. K.havn 1908, Pa- ris 1911. Tegnslærer Aars og Voss skole 1911—12. Gikk fra malerskolen til scenen, Deb. 1912 på Centralteatret, ans. ved Vestl. teater, Stvgr. 1912—13 og 17—18, Trondh. T. 1920—22, Centralt. 23—25, Det Norske T. 1913—17,

17.-mai taler som varg i veum

Redaktør Fanebust skriver i sin avis at dagens sensa- sjon 17 mai i Sandnes var ta- len for dagen ved høgskule- styrar Høydal. Han holdt in- gen rund og velvillig tale etter tidens modell. Han talte sterkt og personlig som humanist og menneskevenn tvers over alle landegrenser og politiske reli- gioner.

Vi tillater oss å gjengi 1ste Mais lille, men meget gode, konsentrat av de tanker i ta- len som mange av tilhørerne oppfattet som upassende og støtende. Det er kanskje ka- rakteristisk for tidens autori- serte massetenkning at bladet syntes taleren slo på stortrom- ma. Slik fortøner det seg alt- så når en 17de maitaler i Norge i dag ikke slår på mili- tærtromma.

Etter eit historisk attersyn holdt han fram at det var tys- karane som hadde hatt den største verknaden på lagna- den til dei vest-europeiske folka i det 20. århundre. Det var serleg gjennom filosofane Fichte, Nietzsche og Marx. — Dei var ulike, men same for dei alle var vanvyrnaden deira for fridom og folkesty- re, sa talaren.

— Ein stor del av sjøsten- det vart gått tapt ved den politikken som er førd etter krigen. Vi må godta det eine etter det andre etter utan- landsk diktat. Det siste sure

eple vi måtte bite i er opp- rustinga av Tyskland. Berre 10 år etter frigjeringa er vi i «brorskap» med til dømes dei tyske generalar som psy- kopaten Hitler kunne nytte seg av. Den einaste trøysta vi har er at dette ikkje er god- teke av fleirtalet i det nor- ske folket. Vi treng stå sa- man med andre folk. Men di- for treng vi ikkje underkasta oss. Vi er veike mot utan- landsk påverknad. Og mange bles i fridom berre vi får høg nok levestandard og gode materielle kår. — I 1814 var det ingen dollar å låne og folk hadde det ringt økono- misk og materielt. Men den gongen var det ånd og vilje til fridom..

— Hitler stempla alltid si- ne motmenn som kommuni- star. I dag opplever vi noko liknande. Eit sjølstendig norsk syn blir stempla som kommunistisk.

— Vi må reise oss mot fra- mand påverknad og slave- mentalitet, sa talaren til slutt.

Det er vidare verd å merke seg at Stavanger Aftenblad ikke nevnte høgskulestyrar Høydal og talen hans med et eneste ord. Sannelig, Høydal! Du har holdt en tale som vil bli stående i historien. Det minner om den tid salig Bjørnson var varg i veum.

For 10 år siden

Dette rim ble skrevet i Fal- stad fangeleir for ti år siden.

Trøndelagens brede bygder kranser seg om dype fjord. Høye fjell om landet trygder, Fagre strøk her langt i nord.

Her var ladejarlens rike. Her fløt Tambarskjelvers blod. Trøndere kan sjelden vike — ofrer heller liv og blod.

Her kong Olav falt med ære — ga seg selv for folk og land. Solkorsmerket skal vi bære i vårt hjerte — alle mann.

Falstad fangeleiren ligger i det fagre Trøndelag. Stolte nordmenn aldri tigger om sadistens hjertelag.

«Gode nordmenn» kalles alle, som vil gi oss slag og spark og kan kommunist seg kalle — tyskarbeider, finn og fark.

Kommunister står og sikter på oss med maskingevær. Leirens vaktmenn aldri svikter Sovjet og den røde hær.

*

Vi skal alle stå til rette for hva tyskerne har gjort. Jøssinger blir aldri trette av å hevne smått og stort.

Taprest mann får svikernavnet. Odelsbønder kalles pakk. Aktoratet høster gavnet. Kirken holder folk med snakk.

*

«Hevnens time er nå kommen», brøler prest fra prekestol. NS-folket skal for dommen og bli pint i regn og sol.

Spania ser lysere på framtida

Det mest iøynefallende for dem som i år besøker Spania er den utpregede optimisme, som rår i landet. Rosenrøde drømmer om en bedre framtid er begynt å bli allemanns- eie. Det skyldes ikke minst tilgangen på amerikanske dollars at arbeider- og middelklasse har fått høynet sin levestandard.

Av et Madrid-brev til Stock- holms-Tidningen gjengir vi:

De veksler som Franco-regje- ringen har trukket på framtiden for å avstedkomme indre politisk stabilitet og sikkerhet er gjen- nom avtalen med USA endessert av amerikanerne. Derfor har Spania i vest-europeiske kretser plutselig fått anseelse som det

beste investeringslandet i Eu- ropa.

Madrid-regjeringen bedriver i prinsippet en politikk som begun- stiger kapitalimport og er innstilt på å beskytte forskjellige uten- landske interesser på tilfredsstil- lende måte.

Transportvesenet er det ømme- ste punkt. Ifølge amerikanske beregninger behøves det ca. tre milliarder dollars for å gjøre det nuværende spanske jernbanenet- tet noenlunde funksjonsdyktig.

De skal plages — de skal jages. De skal føle sult og savn. Alt de har skal fra dem tages. Det skal skje i rettens navn.

Gud jo hører ravneunger, når de skriker i sin nød. Også vi, i savn og hunger, ber til Gud om daglig brød.

*

Norske mann i hus og hytte — tenk deg om — forstå din tid. Norge skal bli Sovjets bytte. Derom raste siste strid.

*

Her vi samles — byfolk, bønder — i en ussel fangeleir. Freidig fremad tapre trønder — gjennom nederlag til seir.

Seiren vår er sannhets seier over hat og hevn og list. Må vi enn gå trange veier — sannhet seirer dog — til sist.

R. Sandstad.

Det er bare en sak som fort- satt er absolutt forbudt i Spa- nia og bekjempes med de hår- dest mulige midler, nemlig å væ- re tilsluttet kommunistpartiet og aktivt stå i tjeneste for frem- mede interesser. Spania er fort- satt utsatt for intensive for- søk på kommunistisk infiltrering fra den andre siden Pyreneerne.

Det er alminnelig kjent at for organiseringen av det kommu- nistiske nettet i Spania svarer satelittkonsulatene i Toulouse, Bordeaux og Marseille.

Guds nåde er kvar morgon ny, stig høgt, min hug, på stride, strake vengjer!

Sjå himmelbruni bryt den svarte sky — no brår, no brusar livsens harpe- strengjer

Olav Aukrust.

Frontkjemperen TITO

ske mentalitet bryte igjen- nom, og kunne konstatere at den intet annet var enn det primitive menneskes urinstinkt som brøt alt høyt og helligt

Norge sto i hele verdens vurdering på et høyt plan. Inntil vi ramla ned igjen, hadde våre jurister og politikere.

— Ditt fremtidshåp, kort sagt, hva er det?

— Ganske enkelt at menneskene både heime og ute må vokse seg ut av slyngelalderen. I gamle Norge var det slik at «mann var manns gaman», måtte det atter bli slik.

— Vi har uår på folket.

— Det er dessverre slik stundom, vi så det også da dødsdommen falt over general Staf-feldt 1815.

— Hva fikk du selv?

— Jeg slapp med 5 år!

— Hvem er norskhetens opphav i din sjel, Karl Holter?

Min far og hans store venn, bonde, redaktør og jeger Kleist Gedde, For meg et kjærte minne. Jeg skal gjerne skrive en kronikk om dette, til «Folk og Land». Ellers var jeg i mine ungdomsår hver eneste høst i Rukkedalen (Nes i Hallingdal), hos Kristen Jordet og hans sambygdinger. Alt dette var en lære-bok i norskdom.

— Kan vi til avslutning i dag få med en eller annen gyllen erfaring?

— Hils «Folk og Land»s lesere at en avhopping en gang i blant er helsesamt og lærerikt. Engang kom jeg med toget fra Syd-Frankrike og skulle til Paris. Plutselig så jeg på en stasjon et navnetrekk: Arles. Da hoppet jeg av på et sekunds varsel og fikk med minner for livet.

En gang hoppet jeg av i Uppsala og drakk mjød hos verten bak de gamle kongegravene. — Hvor i all verden skulle det ellers ha vært meg forunt å få mjød?

*

Karl Holter er f. i Oslo 1885, bror til avdøde direktør Alfred H., Brevik, og generalsekretær Hans H., Norsk Redningsselskap. Hans foreldre var overingeniør Anders Børresen H. (1854—1921) og Marie Schmidt (1854—1919).

Får vi bare øynene riktig opp for hvor meget her er å bøte og bedre, så sannelig er her nok for alle krefter å ta fatt på.

Fridtjof Nansen

Utdannet seg ved Kunst- og Håndv.sk. Oslo 1902—05, Kunstakad. Bryssel 1905—06, Zahrtmanns malersk. K.havn 1908, Paris 1911. Tegnelærer Aars og Voss skole 1911—12. Gikk fra malerskolen til scenen, Deb. 1912 på Centralteatret, ans. ved Vestl. teater, Stvgr. 1912—13 og 17—18, Trondh. T. 1920—22, Centralt. 23—25, Det Norske T. 1913—17, 22—25, samme t. fra 1925, Journalist Stvgr. Aftenbl. 17—20. Utstilte på Statens utst. 1909—1910 og 11. Utgitt skuespillet «Jern og Blod» (oppf. Stvgr. 1916), «Kong Sverre» (festspill Tønsberg 1932), «Kong Håkon V Magnusson» (festspill Akershus 1932), «Harald Hårfagre» (festspill Stvgr. 1933), og i lag med Lars Hansen «Ishavsfolk», med urpremiere på Det Norske T. Av kjente roller nevnes (foruten de i oppropet) Peer Gynt, Othello og Håkon Jarl. Holter spilte etter innbydelse hovedrollen Ragnvald Jarl ved de historiske festspill på Orknøyane i anledning Magnus-katedralens 800 årige beståen, juli 1937. Vant 1. pris til Norge i den int. romankonk. 1936 med «Skinnbrevet». Var formann i Unge Kunstneres Forb. 1908—11, og medl. av Skuespillerforb.s styre 1928—29. «Kleivdøler» kom i 1940. «I Veideskog» 1944 — fremdeles på Gyldendal. På eget forlag 1946: Diktsamling, i 1951 «Frontkjempere» (Store Bjørn forlag), 1953 «Terkel». Framhald av Terkel «Gode makter» kom 1951 ut i Berlin, dog slik at Terkel og Gode makter i den tyske utgave kom under ett. Ble ingen økonomisk affære for forfatteren, det er engelske og amerikanske billigutgaver som p. t. rår grunnen i Tyskland. Karl Holters største mesterstykke, ved siden av romanprisen for «Skinnbrevet», er utvilsomt at han er den eneste mann i landet som har fått offentlig stipendium som kunstmaler (to ganger av Finnes legat), som skuespiller (Henriksens legat og Oslo bys stipendium) og som forfatter Statens stipendium.

politikk som er førd etter krigen. Vi må godta det eine etter det andre etter utanlandsk diktat. Det siste sure

«Hevnens time er nå kommen», brøler prest fra prekestol. NS-folket skal for dommen og bli pint i regn og sol.

«Hevnens time er nå kommen», brøler prest fra prekestol. NS-folket skal for dommen og bli pint i regn og sol.

over hat og hevsn og list. Må vi enn gå trange veier — sannhet seirer dog — til sist. R. Sandstad.

sky — no brår, no brusar livsens harpestrengjer Olav Aukrust.

Frontkjempere TITO

Mandag den 7. mai 1945

hadde vi tilbragt kvelden på et sommersted ved Nesodden, og da flaggene gikk opp langs fjorden og gledesskudd lød, hadde det også hos meg utløst en dyp glede. Ikke over «seieren» eller «befrielsen», men over denne vidunderlige kjensgjerning at den fryktelige fare for en for land og folk ødeleggende krig var over. Inntil det siste hadde muligheten for en tysk slutt-kamp i Norge foreligget, og i ukene forut hadde man fulgt Londonregjeringens hasardiøse press på den svenske regjering for å få den til å gå med på invasjon. Nå var denne trussel fra begge sider borte, krigen om Norge var oppgitt, f r e d e n kom.. Det føltes som en umåtelig lettelse at krigsfaren var drevet bort.

At denne lykkelige situasjon ville bety en umiddelbar fare var derimot ikke klart. Jeg følte meg trygg på at det ikke ville bli tale om noen borgerkrig, at dette besindige, rolige folket ikke ville tillate sine opphissede og hevngjerrige førere at noe slikt hendte. Og jeg var like viss på at en virkelig kamp ikke kunne bli ført fra N. S.s side, et uensartet innad stridende parti, dertil uten duelig førerskap og fast plan. Nå etterpå vet jeg, at jeg heller ikke tenkte meg at en lidenskapelig hevnaaksjon skulle få så omfattende dimensjoner, og ennå mindre forestilte jeg meg at der skulle komme en slik alles kamp mot alle, som uttrykk for mangel på modenhet til å styre seg selv

Et tiårsminne ved H. M.

gjennom vanskelige tider. Jeg hadde trodd for fast på likevekt, selvbeherskelse og det gamle førerskaps modenhet. Jeg hadde ikke tenkt meg at en plebeisk inhumanitet i så sterk grad skulle koke opp i den radikale presse og finne sine fremste representanter blant de redaktører, hvis blad hadde vært talerør bl. a. for Ossietsky-aksjonen. Jeg har noen ganger tenkt på det hat og den inhumanitet hvormed «Arbeiderbladet» og «Dagbladet»s redaktører i denne tid ville ha forfulgt en norsk Ossietsky!

Men jeg var overbevist om at der foresto omfattende arrestasjoner, og at dette ville ramme også meg. Dette hadde vi snakket om på båten innover om morgenen. Men mine jøssingvenner tenkte seg ikke at dette virkelig skulle skje. «Ikke en av oss har noe ønske om at noe ondt skal ramme deg,» sa en av dem på båtturen om morgenen, da jeg gjorde oppmerksom på at jeg måtte forlate min stilling og at jeg ville bli arrestert. Det var hyggelige ord, men kunne ikke hjelpe stort.

Jeg gikk hjem fra båten den 8. mai, at min frokost og forlot for siste gang min leilighet. Muligheten for det som skulle skje var nærliggende, og jeg gikk gjennom mine rom med en følelse av å ta farvel med dem, men uten tanke på at det skulle gå måneder før jeg igjen kom til huset. Så gikk jeg rolig til

byen, ad omveier på grunn av politisperringer buktet jeg meg veien fram til bygningen, hvor angiveren og de unge lidenskapelige hjemme-frontfolk ventet! Huset var besatt, inngangene sperret, alt under bevoktning, hva skulle jeg der? — Mine kontorfunksjonærer var satt ned i vaktlosjen for å skrive ut adgangskort til huset. Men jeg selv bar på en underlig belastning: jeg var fullkommen overbevist om at ingen hadde ondt i sinne, jeg hadde den aller roligste «samvittighet», fordi der i mitt eget sinn ikke fantes noen konflikt mellom hva jeg hadde gjort og hva jeg burde ha gjort. Jeg hadde ikke skadet noe menneske, ikke angitt noe menneske, men tvert om søkt å bevare verdier på en fornuftig måte, og for mine omgivelser hadde jeg vært en beskyttelse. Derfor bar jeg på belastningen av denne nesten troskyldige trygghetsfølelse. Det falt meg ikke inn at jeg noen minutter senere skulle bli offer for en angiver. Det var naivt, ja det var dumt, men det var uttrykk for den ubevisste tanken, at når du aldri har begått slike sjofelheter mot andre, hvorfor skulle andre begå dem mot meg?

Jeg hadde skaffet meg adgangskort til det hus hvis sekretær jeg hadde vært fra før det ble bygget, og bega meg opp til mitt kontor. — Men jeg kom inn i en rassiasom fant sted i Oslo Kon-

trollnemnd, hvor en mangeårig bekjent, som jeg aldri hadde hatt noe utestående med, ilte med å angi meg, og da ord intet kunne bety i denne situasjon, bega jeg meg med hendene i været og maskinpistolen i ryggen inn i et kontor, hvor en rekke fanger var samlet. De tusener av dager i dette hus var til ende. Og likevel vet jeg at det ikke var noe uventet eller særlig deprimerende i situasjonen. Jeg tror jeg kan forklare det slik: mine erfaringer med menneskene først og fremst i disse sterkt affektbetonte krigsårene, da menneskene enda langt mer enn ellers «tenkte med følelsen, ikke med forstanden», hadde samlet seg til et erfaringsresultat, og det jeg opplevet i dette øyeblikk, angiveri, arrestasjon, en viss brutal og dum tone nettopp i dette huset, mine egne tanker alt sammen svarte på en underlig måte til resultatet av mine erfaringer. Jeg hadde åpenbart lenge hatt følelsen av at en slik situasjon ville komme. Med rolig overlegg, uten hat mot noen og uten å skade noen hadde jeg handlet, og jeg må vel i det ubevisste ha visst at nettopp dette måtte bli betalt med angiveri og skadefryd av en mann jeg aldri hadde gjort noe ondt. Det var likeså naturlig at jeg selv satt som temmelig hjelpeløs fange nettopp her hvor jeg gjennom år hadde vært vant til å hjelpe andre. Likesom det svarte til forventningen når jeg hos seierherren plutselig så smitten av den beseirede nazisti-

skemantilitet bryte igjen, og kunne konstatere at den intet annet var enn det primitive menneskes urinstinkt som brutalt brøt igjennom (hos tyskerne ble urinstinktet bedre disiplinert og brutaliteten skolert). Det var som megen ubevisst viten og forventning så å si eruptivt brøt fram til bevisstheten som klare erfaringsresultater, og det føltes som en tilfredsstillelse.

(Forts.)

Kjært er livet med all sin harm, det klårnar alt som det gjenger. Men endå treng eg ei von i barm om eit som varer lenger.

Ivar Aasen.

Misser du pengar, misser du ingen ting.

Misser du æra, misser du mykje. Misser du voni, misser du alt.

Finsk ordtak.

Eit barn trur at det når himmelen frå næraste leite. Den gamle veit at han må gjenom gravi fyrst.

Arne Garborg.

FOLK OG LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:

Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark; kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgironr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo